

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка
Природничо-економічний факультет
Кафедра географії та методики її викладання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З ДИСЦИПЛІНИ

Методика навчання географії в закладах освіти

Кам'янець-Подільський
2022

УДК 378.147.091.33-027.22-027.521: [37.011.3-051:691

ББК 26.8p30

М 34

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Природничо-економічного факультету
Кам'янець-Подільського національного університету
імені Івана Огієнка
(протокол № 10 від 29 листопада 2022 року)*

Рецензенти:

Гавришок Б. Б. – кандидат географічних наук, доцент кафедри географії та методики її навчання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка;

Чернюк Г. В. – кандидат географічних наук, доцент кафедри географії та методики її викладання Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка;

Касіяник І. П. – кандидат географічних наук, доцент кафедри географії та методики її викладання Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

М 34

Мендерецький В. В., Лісовський А. С., Придеткевич С. С., Матуз О. В. Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи з дисципліни «Методика навчання географії в закладах освіти» (для магістрантів 1 курсу денної форми навчання за напрямом підготовки магістр). –ТОВ «Апостроф», 2022 – 44 с.

Методичні вказівки до виконання практичних занять та самостійної роботи з дисципліни «Методика навчання географії в закладах освіти» підготовлений відповідно до навчальної та робочої програми дисципліни «Методика навчання географії в закладах освіти» для магістрантів денної форми навчання спеціальності 014 Середня освіта (Географія). Видання містить загальні методичні рекомендації, розподіл часу за модулями і змістовими модулями та форми навчальної роботи магістранта, методичні рекомендації по підготовці до практичних занять, методичні рекомендації до організації самостійної роботи студентів, список рекомендованих основних літературних джерел, дидактичні матеріали.

Використання навчального видання забезпечить високий рівень знань, сприятиме глибшому розумінню актуальних питань краєзнавства і туризму.

УДК 378.147.091.33-027.22-027.521: [37.011.3-051:691

ББК 26.8p30

© Мендерецький В. В., Лісовський А. С., Придеткевич С. С., Матуз О. В., 2022

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
Практичне заняття № 1	15
Практичне заняття № 2	16
Практичне заняття № 3	17
Практичне заняття № 4	18
Практичне заняття № 5	20
Практичне заняття № 6	21
Практичне заняття № 7	22
Практичне заняття № 8	24
Практичне заняття № 9	25
Практичне заняття № 10	26
Практичне заняття № 11	28
Практичне заняття № 12	29
Практичне заняття № 13	30
Практичне заняття № 14	31
Практичне заняття № 15	32
Практичне заняття № 16	34
Практичне заняття № 17	35
Практичне заняття № 18	36
Практичне заняття № 19	38
Практичне заняття № 20	40

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Методика навчання географії у закладах освіти» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Географія» підготовки магістрів за спеціальністю 014 Середня освіта (Географія).

Тип дисципліни: дисципліна професійної підготовки, компонент нормативних навчальних дисциплін.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: зміст і структура географії у закладах освіти та дидактичні інструменти навчання, розвитку й виховання здобувачів знань у процесі формування їхніх географічних компетенцій.

Міждисциплінарні зв'язки: із методикою навчання географії, географією материків і океанів, географією України та регіональною економічною і соціальною географією, педагогікою, психологією.

Формуються навички розвивати пізнавальні здібності здобувачів знань різної профільної спрямованості засобами сучасної фахової географії.

Базується на знаннях, одержаних в ході вивчення професійно спрямованих навчальних дисциплін педагогічного та методичного циклу та умінь сформованих дисциплінами: географія материків і океанів, географія України, регіональна економічна і соціальна географія.

Програма навчальної дисципліни містить змістовий модуль:

Змістовий модуль 1. Організація навчання географії у закладах освіти.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни. Метою викладання дисципліни є формування у здобувачів знань обізнаності з теоретичних засад методики навчання географії у закладах освіти, професійних педагогічних умінь з проєктування навчального процесу з географії у закладах освіти, розвиток творчого методичного мислення та особистісних якостей сучасного викладача. Встановлення особливостей її навчально-пізнавальної діяльності здобувачів знань та роль вчителя-наставника в організації навчання у закладах освіти. Формування методичної компетентності випускників природничих факультетів університетів на підґрунті знань, отриманих при вивченні педагогіки, психології і фахових дисциплін. Дисципліна забезпечить професійно методичну підготовку майбутніх викладачів географії до навчання і виховання здобувачів знань у закладах освіти.

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Рік навчання	1
Семестр вивчення	1
Кількість кредитів ЄКТС	6
Загальний обсяг годин	180
Кількість годин навчальних занять	60
Лекційні заняття	30
Практичні заняття	40

Самостійна та індивідуальна робота	110
Форма підсумкового контролю	Екзамен

3. Статус дисципліни – дисципліна професійної підготовки, нормативна.

4. Передумови для вивчення дисципліни: курс є базовим компонентом практичної підготовки фахівця географа та зорієнтований на забезпечення засвоєння теоретичних правил методики навчання географії у закладах освіти на основі компетентнісного підходу до побудови його змісту, психо-дидактичних засад формування географічних знань, істотного арсеналу технологій навчання. Вивчається після вивчення дисциплін: «Методика навчання географії», «Педагогіка», «Психологія».

5. Програмні компетентності навчання:

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в галузі середньої та вищої освіти і на межі предметних галузей, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 01	Здатність оперувати сучасними методами, концепціями і теоретичними підходами у здійсненні дослідницьких проєктів; здатність до цілеспрямованого накопичування знання, самостійного пошуку та опрацювання інформації.
	ЗК 02	Здатність організовувати навчальну та наукову діяльність студентів закладу вищої освіти, вибудовувати та приводити в дію логічно завершену педагогічно-психологічну систему; здатність до творчого мислення, яке полягає у схильності до нестандартного вирішення задач, самостійності міркувань та умовиводів
	ЗК 03	Оволодіння знаннями та навиками зі складових дисциплін освітології: філософія освіти, історія освіти, освітня політика, освітнє право, управління освітою, економіка освіти, соціологія освіти, культурологія освіти.
	ЗК 06	Здатність працювати в міжнародному контексті.
Фахові компетентності (ФК)	ФК 01	Здатність до поглиблення теоретичних та практичних знань у галузі освітніх та географічних наук і на межі предметних галузей.
	ФК 03	Здатність використовувати знання й практичні навички в галузі
	ФК 04	Здатність застосовувати елементи теоретичного та експериментального дослідження в професійній діяльності.
	ФК 08	Здатність застосовувати сучасні методики та освітні технології в професійній діяльності для забезпечення якості навчально-виховного процесу з географії.

6. Очікувані результати навчання з дисципліни

ПРН 01	Вміти користуватися інформаційними джерелами та застосовувати їх при формуванні наукових та освітніх матеріалів, розробці наукових та освітніх проєктів.
ПРН 02	Приймати самостійні рішення у професійній діяльності.

ПРН 03	Знаходити шляхи швидкого і ефективного розв'язку поставленого завдання, генерування ідей, використовуючи отримані знання та навички.
РН 04	Представляти результати наукової роботи з використанням сучасних технологій, вести дискусію.
ПРН 07	Демонструвати знання про основні закономірності розвитку живих систем та окремих організмів, їх функціонування і використання.
ПРН 08	Використовувати інноваційні підходи для розв'язання конкретних педагогічних та географічних завдань.

7. Засоби діагностики результатів навчання:

Екзамен, стандартизовані тести, наскрізні проекти, реферати, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, студентські презентації та виступи на наукових заходах, завдання на лабораторному обладнанні (із застосуванням спеціалізованого програмного забезпечення).

8. Програма навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Разом	у тому числі				
		Лекційні заняття	Практичні заняття	Семінарські заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота
Змістовий модуль 1						
Тема 1. Концептуальні засади вивчення географії у закладах освіти. Етапи запровадження профільного навчання у закладах освіти. Мета та завдання вивчення географії у в закладах освіти. Принципи та основні напрямки організації навчання географії у закладах освіти. Основна ідея географічної освіти у закладах освіти (поєднання наукових знань зі світом людських потреб). Умови реалізації Концепції профільного навчання. Нормативно-дидактичне забезпечення процесу запровадження профільного навчання.	9	2	2			5
Тема 2. Історичні аспекти вивчення географії у закладах освіти. Актуальність профілізації закладів освіти України. Різні підходи до навчання у закладах освіти XIII-XIX століть. Організація навчання в закладах освіти на території України в різні часи. Зарубіжний досвід організації навчання на старшому ступені загальної освіти. Законодавчі акти України стосовно навчання у закладах освіти. Профілізація навчання старшої школи в Україні.	9	2	2			5

Тема 3. Допрофільна підготовки з географії Мета та завдання допрофільної підготовки з географії. Форми реалізації допрофільної підготовки з географії. Факультативні заняття та елективні курси в системі допрофільної підготовки з географії. Технології допрофільної підготовки. Диференціація та індивідуалізація навчання і виховання учнів. Поглиблене вивчення предмета географії в допрофільній підготовці. Подолання проблем в організації допрофільної підготовки з географії	9	2	2			5
Тема 4. Форми організації вивчення географії у закладах освіти. Типи навчальних закладів для забезпечення профільного навчання з географії. Внутрішньо- та зовнішньо-шкільні форми організації навчання в старших класах. Міжшкільна та мережева взаємодія навчальних закладів. Моделювання профілів навчання. Варіативність моделей профільного вивчення географії. Динамічні профільні групи. Реалізація у навчанні з географії принципів послідовності і наступності.	9	2	2			5
Тема 5. Організаційні засади профільного вивчення географії. Система предметів для профільного навчання. Опанування змісту предмету географія на різних рівнях. Вивчення географії у закладах освіти за новою редакцією Держстандарту. Специфіка третього ступеня загальної середньої освіти. Цільові установки вивчення географії на профільному рівні. Вимоги до географічної освіти у закладах освіти. Методичні особливості викладання географії на профільному рівні.	9	2	2			5
Тема 6. Типи навчальних профілів для вивчення географії. Створення можливостей її вивчення на профільному рівні. Мета вивчення географії у профільній школі – диференціація та індивідуалізація. Базові, профільні загальноосвітні предмети та курси за вибором. Пріоритетні завдання для географічних курсів у закладах освіти. реалізація принципів послідовності і наступності. Профільні курси та курси за вибором географічного спрямування. Моделювання профілів навчання.	9	2	2			5
Тема 7. Дидактичні засади функціонування географічної освіти. Вивчення	9	2	2			5

навчальних предметів географічного змісту у профільній школі. Конкретизація зміст профілю навчання у комбінації базових, профільних загальноосвітніх предметів і курсів за вибором. Мінімальний навчально-методичний комплект для вивчення географії. Поглиблене вивчення географії. Різновиди профілей навчання де передбачено вивчення курсів географії. Враховування краєзнавчого принципу навчання під час профілізації географічної освіти.						
Тема 8. Програмні вимоги до змісту географічної підготовки. Вдосконалення змісту і методики географічної освіти. Головні орієнтири реформування географічної освіти. Науково-методичні засади відбору та реалізації змісту географічної освіти. Особливості побудови навчальних планів та навчальних програм. Особливості навчальної програма з географії для груп історичного, філософського та економічного профілів. Оцінювання результатів навчальних досягнень здобувачів знань з курсу «Географія». Роль географічної освіти в соціалізації особистості. Курс географії професійних профілів як компонент підготовки працюючих в сфері обслуговування.	9	2	2			5
Тема 9. Реалізація змісту географічної освіти у підручниках для закладів освіти. Основні принципи добору змісту географічної навчальної інформації Структура та зміст підручників з географії. Функції сучасного підручника з географії. Основні принципи добору змісту питань, завдань і задач у підручниках. Ефективність використання підручника з географії у системі профільної освіти. Дидактичні вимоги до підручника. Дидактичний принцип толерантного виховання і розвитку здобувачів знань. Принцип науковості і доступності. Світоглядна спрямованість підручників.	9	2	2			5
Тема 10. Особливості підготовки та проведення занять з географії. Програмні вимоги до вивчення географії у закладах освіти. Заняття з географії як творчий доробок учителя та твір педагогічного мистецтва. Заняття з географії у курсі «Країнознавство». Різні методи навчання в ході проведення занять з географії у	9	2	2			5

зкладах освіти. Типи занять з географії. Традиційні та сучасні форми проведення уроків з географії. Творча, проблемно-пошукова та дослідницька діяльність здобувачів знань під час навчання на заняттях з географії у профільних класах.						
Тема 11. Методика підготовки і проведення лекційних, практичних та лабораторних занять. Характеристика лекції як форми навчання та основні дидактичні вимоги до її проведення. Види лекцій у залежності від дидактичної мети та від способу викладу навчального матеріалу. Підготовка до проведення лекції. Методи та методики проведення лекцій. Технологічні особливості успішної лекції. Характеристика лабораторних та практичних занять як форм навчання. Етапи підготовки і проведення лабораторних та практичних робіт. Різновиди лабораторних та практичних робіт.	9	2	2			5
Тема 12. Підготовка вчителя до викладання географічних дисциплін в закладах освіти. Специфіка вчительської діяльності та роль учителя у профільному вивченні географії. Сучасні вимоги до вчителя старшої школи. Готовності вчителя до якісних змін професійної діяльності. Професійної компетентності вчителя профільних географічних класів. Реформування системи підвищення кваліфікації вчителів. Загальноєвропейські принципи освіти в старшій школі.	9	2	2			5
Тема 13. Інноваційні, інтерактивні та комп'ютерні технології навчання географії. Інноваційні підхід в освіті. Запровадження інтерактивного навчання у закладах освіти України. Використання комп'ютерних та ІКТ технологій в освітній діяльності. Дистанційне навчання. Комплексне застосування інтерактивних й аудіовізуальних засобів навчання на заняттях з географії.	9	2	2			5
Тема 14. Сучасний кабінет географії. Значення кабінету географії для реалізація можливостей інноваційного процесу в освітній га-лузі. Історія створення кабінетів географії. Законодавча база функціонуванню предметних кабінетів. Облад-	9	2	2			5

нання та оснащення кабінету географії. Робоче місце вчителя. Призначення та функції географічного кабінету на заняттях географії. Роль навчально-методичного забезпечення географічного кабінету у вивченні курсу географії. Організація заняття гуртків природничого напрямку та пунктів підготовки до ЗНО у кабінеті географії. Реалізація діяльнісного підходу у використанні навчального кабінету. Загальний імідж сучасного кабінету.						
Тема 15. Організація самостійної діяльності здобувачів знань. Психолого-педагогічні особливості організації самостійної роботи та етапи самостійної роботи з виконання навчального завдання. Вимоги до організації і методики самостійної роботи здобувачів знань. Організація індивідуальних занять та методичні особливості проведення індивідуальних занять зі здобувачами знань. Характеристика консультацій як форми роботи зі здобувачами знань. Види консультацій та методичні особливості проведення консультацій.	9	2	2			5
Тема 16. Виховання на заняттях з географії в закладах освіти. Напрямки виховної роботи у закладах освіти: формування світогляду; громадянське та патріотичне виховання; правове виховання; моральне виховання; трудове виховання; фізичне виховання; художньо-естетичне виховання; екологічне виховання; професійно-педагогічне виховання. Основні форми виховання в процесі навчання географічних дисциплін і дисциплін природничого циклу. Види позааудиторного виховання з географії. Основні напрями виховної роботи в процесі польових практик.	9		2			7
Тема 17. Організація освітнього процесу в системі фахової передвищої освіти. Розвиток системи професійної освіти в Україні. Дослідження різноманітних аспектів підготовки фахівців у закладах освіти. Принципи організації освітнього процесу в закладах фахової передвищої освіти. Сучасне освітнє середовище навчального закладу. Практична спрямованість організації освітнього процесу у закладах фахової передвищої освіти. Можливості й перспективи для формування	9		2			7

в Україні системи фахової передвищої географічної освіти. Впровадження заходів та цілей МОН щодо розвитку сфери професійної освіти.						
Тема 18. Методичні рекомендації для викладання географії у закладах освіти. Сучасні завдання вивчення географії в закладах загальної освіти на профільному рівні. Засоби інтеграції географії та медіаосвіти. Врахування в освітній практиці результатів Національного звіту за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018. Особливості оцінювання результатів навчально-пізнавальної діяльності здобувачів знань з географії у закладах освіти. Робота з комп'ютерними симуляціями та імітаційними параметризованими моделями.	9		2			7
Тема 19. Методика вивчення навчального курсу «Географія: регіони та країни» (10 клас). Мета і завдання навчального курсу «Географія: регіони та країни». Структура і зміст курсу географії у 10 класі. Методичні особливості формування нових знань, умінь і навичок при вивченні навчального курсу «Географія: регіони та країни».	9		2			7
Тема 20. Методика вивчення навчального курсу «географічний простір землі» (11 клас). Мета і завдання навчального курсу географії 11 класу. Структура і зміст курсу «Географічний простір Землі». Методичні особливості формування нових знань, умінь і навичок при вивченні географії в 11 класі.	9		2			7
Разом годин	180	30	40			110

9. Форми поточного та підсумкового контролю.

Виконання практичних завдань, співбесіда на практичному занятті, тестування, реферативні повідомлення, модульна контрольна робота, іспит.

10. Критерії оцінювання результатів навчання

Розподіл балів

Поточний і модульний контроль (100 балів)		Самостійна робота	Іспит	Сума
Змістовий модуль 1 (100 балів)		10	40	100
Поточний контроль	МКР			
30 балів	20 балів			

Поточний контроль (30 балів)

Максимальна кількість балів, яку можна отримати на практичному занятті – **12 балів** за одну тему (за умови виконання всіх різновидів роботи, передбачених планами практичного заняття).

Контроль за самостійною роботою (10 балів)

Контроль за самостійною роботою відбуватиметься за допомогою бесіди (опитування), письмових відповідей та перевірки конспекту.

На самостійне опрацювання відведено 10 питань. За правильну відповідь нараховується **1 бал**, за неправильну – **0 балів**.

Модульна контрольна робота (20 балів)

Модульна контрольна робота складається з теоретичних питань трьох рівнів складності: **I рівень (1-4 питання) – 1 бал**, **II рівень (5-6 питання) – 2 бали** та **III рівень (практичне завдання) – 2 бали**.

Максимально можлива оцінка за модульну контрольну роботу – **20 балів (ЗМКР 1 – 20 балів)**. Такого рівня робота має бути виконана грамотно і акуратно. Відповіді на питання контрольної роботи повинні бути повними, вичерпними (I рівень), містити власні роздуми і приклади (II рівень), розв'язання практичного завдання.

Таблиця відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Рейтингова оцінка з кредитного модуля	Оцінка за шкалою ECTS	Екзаменаційна оцінка за національною шкалою	Національна залікова оцінка
90-100 і більше	A (відмінно)	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	добре	
75-81	C (добре)	задовільно	
67-74	D (задовільно)		
60-66	E (достатньо)		
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)	незадовільно	не зараховано
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля)		

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою).

Конспект лекцій, плани практичних занять, методичні посібники для проведення практичних занять, методичні рекомендації до самостійної роботи студентів, методичні рекомендації для виконання індивідуальних завдань, контрольні завдання (тести) для проведення проміжного модульного контролю.

12. Рекомендована література

Основна

1. Касіяник І.П., Мендерецький В.В., Мисько В.З. Методика навчання географії (теоретичний аспект). Навчальний посібник. – 2-ге вид., перероб. і

доп. – Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута», 2020. – 234 с.

2. Топузов О.М. Економічна і соціальна географія світу : підруч. [для 10 кл. загальноосвіт. навч. закл., профільний рівень] / О.М. Топузов, Т.Г. Назаренко, Л.В. Тименко. – К.: Пед. думка, 2010. – 302 с.

2. Кобернік С.Г., Коваленко Р.Р. Географія (рівень стандарту): підручник для 11 клас закладів загальної середньої освіти. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2019. – 176 с.

3. Паламарчук Л.Б., Гільберг Т.Г., Безуглий В.В. Географія: підручник для 10 класу (профільний рівень). – К.: Генеза, 2010 – 304 с.

4. Шищенко П. Г. Географія: навчальний посібник для старшокласників та абітурієнтів: відповіді на всі питання нової програми. – 5-те вид., перероб. і доп. – Київ: Знання, 2006. – 455 с.

5. Кобернік С.Г, Коваленко Р.Р. Скуратович О.Я. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах: посіб. для вчителя. – К.: Навчальна книга, 2005. – 319 с.

Додаткова

6. Топузов О. М. Загальна методика навчання географії: підручник [з грифом МОНМС України] [Текст] /О.М. Топузов, В.М. Самойленко, Л.П. Вішнікіна. – К.: ДНВП «Картографія», 2012. – 512 с.

7. Кобернік С.Г. та ін.. Методика викладання географії в школі: Навчально-методичний посібник. – К.: Стафед-2, 2000. – 320 с.

8. Бабешко О.О. Методика навчання географії: посібник [для вчителів і студентів-географів педуніверситетів]. – Умань : АЛМІ, 2005. – 263 с.

9. Шипович Є. Й. Методика викладання географії : навчальний посібник для студентів географічних факультетів університетів. – К.: Вища школа, 1981. – 174 с.

10. Географія та економіка 6-11 кл. навчальні програми, інструктивно-методичні рекомендації щодо вивчення у закладах загальної середньої освіти навчальних предметів у 2018/2019 навчальному році / Укладач Р.В. Гладковський. – Харків: Вид-во «Ранок», 2018. – 192 с.

11. Географія (рівень стандарту): підруч. для 10 кл. загальноосвіт. навч. закладів / С.Г. Кобернік, Р.Р. Коваленко. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2018. – 256 с. : іл.

12. Географія (рівень стандарту): підруч. для 11 кл. загальноосвіт. навч. закладів/ С.Г. Кобернік, Р.Р. Коваленко. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2019. – 176 с. : іл.

13. Географія (профільний рівень): підруч. для 10 кл. закл. загал. серед. освіт. / Г.Д. Довгань, О.Г. Стаднік, П.О. Масляк, С.Л. Крутей, О.Г. Бродовська. – Харків: Вид-во «Ранок», 2018. – 256 с. : іл.

14. Географія (профільний рівень): підруч. для 11 кл. закл. загал. серед. освіт. / П.О. Масляк, Л.М. Даценко, С. Л. Крутей, О.Г. Бродовська. – Харків: Вид-во «Ранок», 2019. – 272 с. : іл.

15. Касіяник І.П., Мисько В.З. Методика навчання географії (теоретичний аспект). – Кам.-Под.: «Друкарня Рута», 2017. – 214 с.

Інформаційні ресурси

1. <https://studfiles.net/preview/4000810/page:13/>

2. <https://arktal.livejournal.com/560682.html>

Практичне заняття № 1

ОЗНАЙОМЛЕННЯ З КОНЦЕПТУАЛЬНИМИ ЗАСАДАМИ ВИВЧЕННЯ ГЕОГРАФІЇ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Мета заняття: проаналізувати мету та завдання профільного вивчення географії у закладах освіти; охарактеризувати структуру профільного навчання, функції навчальних курсів та особливості організації освітнього процесу в системі профільного навчання.

Матеріали та обладнання: методична і довідкова література.

ПИТАННЯ ТА ПРОБЛЕМИ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ:

1. Етапи запровадження профільного навчання у закладах освіти України.
2. Мета та завдання профільного вивчення географії у в закладах освіти.
3. Принципи та основні напрямки організації профільного навчання географії у закладах освіти.
4. Основна ідея профільної географічної освіти у закладах освіти (поєднання наукових знань зі світом людських потреб).

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ:

1. Умови реалізації Концепції профільного навчання у закладах освіти.
2. Нормативно-дидактичне забезпечення процесу запровадження профільного навчання.

ЗАВДАННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ:

1. Розкрити сутність етапів запровадження профільного навчання у закладах освіти України.
2. Вкажіть мету та завдання профільного вивчення географії у в закладах освіти.
3. Охарактеризуйте принципи та основні напрямки організації профільного навчання географії у закладах освіти.
4. Сформулюйте основну ідею профільної географічної освіти у закладах освіти (поєднання наукових знань зі світом людських потреб).
5. Проведіть дослідження умов реалізації Концепції профільного навчання у закладах освіти.
6. Вкажіть нормативно-дидактичне забезпечення процесу запровадження профільного навчання.

Перелік рекомендованих джерел:

1. Географіка. Географічний портал [Електронний ресурс]. (http://geografica.net.ua/publ/galuzi_geografiji/metodika_vikladannja_geografiji/35)
2. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF>).
3. Інтернет на користь: онлайн-ресурси для вивчення географії (<https://naurok.com.ua/post/internet-na-korist-onlayn-resursi-dlya-vivchennya->

[geografi](#)).

4. Перелік навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, рекомендованих Міністерством освіти і науки України для використання в основній і старшій школі у закладах загальної середньої освіти з навчанням українською мовою у 2019/20 навчальному році / Міністерство освіти і науки, 2017 (<https://imzo.gov.ua/pidruchniki/pereliki/>).

Практичне заняття № 2

ІСТОРИЧНИЙ АНАЛІЗ ВИВЧЕННЯ ГЕОГРАФІЇ В УКРАЇНІ ТА ЗАКОРДОНОМ

Мета заняття: оволодіти знаннями про історичний розвиток шкільної географії у від давніх часів до сьогодення; дати характеристику сучасного стану географії у зарубіжних країнах; проаналізувати науково-методичну діяльність одного із вчених-методистів, які внесли значний внесок у розвиток методики навчання географії; розвивати вміння працювати із літературними джерелами.

Матеріали та обладнання: методична і довідкова література.

ПИТАННЯ ТА ПРОБЛЕМИ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ:

1. Актуальність профілізації закладів освіти України.
2. Різні підходи до навчання у закладах освіти XIII-XIX століть.
3. Організація навчання в закладах освіти на території України в різні часи.
4. Зарубіжний досвід організації навчання на старшому ступені загальної освіти.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ:

1. Законодавчі акти України стосовно навчання у закладах освіти.
2. Профілізація навчання старшої школи в Україні.

ЗАВДАННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ:

1. На основі довідкової літератури, скласти таблицю, в якій відобразити основні етапи розвитку географічної освіти у школі, зазначивши імена відомих вчених, наукові напрацювання та історичний період діяльності вченого та різні підходи до навчання в школах у різні часи.

2. Дати загальну характеристику організації навчання в старшій школі на території України у XX столітті.

3. Проаналізувати зарубіжний досвід організації навчання на старшому ступені загальної освіти.

4. Використовуючи методичну літературу та інтернет-джерела, проаналізуйте законодавчі акти України стосовно навчання в старшій школі.

5. Проаналізувати основні методичні аспекти профілізації навчання старшої школи в Україні.

Табл. до завдання 1

№ з/п	ШБ вченого	Роки діяльності	Наукові здобутки (галузь, підручники, посібники, монографії, напрям діяльності)
1.			
2.			

Перелік рекомендованих джерел:

1. Касіяник І.П., Мендерецький В.В., Мисько В.З. Методика навчання географії. Навчальний посібник. – Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута»», 2020. – 234 с.
2. Коберник С.Г. та ін. Методика викладання географії в школі. – К.: – Стафед – 2, 2000. – 320 с.
3. Корнєєв В.П. Форми навчання географії в школі: Посібник для вчителя. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2004. – 224 с.
4. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах: [Навчально-метод. посібник]; За редакцією С.Г. Коберніка. – Навч. книга, 2005. – 319 с.
5. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Науково-метод. Посібник / За редакцією О.І. Пироженко. – К.: Видавництво А.С.К., 2003. – 192 с.
6. Онищук В.О. Урок в современной школе: Пособие для учителей. – М: Просвещение, 1981. – 188 с.

Практичне заняття № 3

ОРГАНІЗАЦІЯ ДОПРОФІЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ З ГЕОГРАФІЇ В ОСВІТНІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

Мета заняття: проаналізувати мету та завдання допрофільної підготовки з географії; охарактеризувати факультативні заняття та елективні курси в системі допрофільної підготовки з географії, технології допрофільної підготовки; розглянути особливості диференціації та індивідуалізації навчання і виховання учнів 8-9 класів.

Матеріали та обладнання: методична і довідкова література.

ПИТАННЯ ТА ПРОБЛЕМИ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ:

1. Мета та завдання допрофільної підготовки з географії.
2. Форми реалізації допрофільної підготовки з географії.
3. Факультативні заняття та елективні курси в системі допрофільної підготовки з географії.
4. Технології допрофільної підготовки.
5. Диференціація та індивідуалізація навчання і виховання учнів 8-9 класів.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ:

1. Поглиблене вивчення предмета географії в допрофільній підготовці.
2. Подолання проблем в організації допрофільної підготовки з географії.

ЗАВДАННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ:

1. Проаналізувати основну мету та завдання допрофільної підготовки з географії у середній школі.
2. Вкажіть основні форми реалізації допрофільної підготовки з географії.
3. Які факультативні заняття та елективні курси в системі допрофільної підготовки з географії функціонують у закладах середньої освіти III ступеня? Коротко проаналізуйте їх діяльність.
4. У чому полягають методичні технології допрофільної підготовки?
5. Вкажіть основні методичні особливості використання диференціації та індивідуалізації навчання і виховання учнів у 8-9 класах.
6. Яким чином відбувається поглиблене вивчення предмета географії в допрофільній підготовці та подолання проблем в організації допрофільної підготовки з географії?

Перелік рекомендованих джерел:

1. Географія 6-11 кл. навчальні програми, інструктивно-методичні рекомендації щодо вивчення у закладах загальної середньої освіти навчальних предметів у 2018/2019 навчальному році. – Харків: Вид-во «Ранок», 2018. – 192 с.
2. Касіяник І.П., Мендерецький В.В., Мисько В.З. Методика навчання географії (теоретичний аспект). Навчальний посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. – Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня «Рута»», 2020. – 234 с.
3. Коберник С.Г. та ін. Методика викладання географії в школі. – К. : – Стафед – 2, 2000. – 320 с.
4. Корнеєв В.П. Форми навчання географії в школі: Посібник для вчителя. – Кам'янець-Подільський : Абетка, 2004. – 224 с.
5. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах: / За редакцією С.Г. Коберніка. – Навч. книга, 2005. – 319 с.

Практичне заняття № 4

ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИВЧЕННЯ ГЕОГРАФІЇ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Мета заняття: знати: типи навчальних закладів для забезпечення профільного навчання з географії, внутрішньо- та зовнішньошкільні форми організації навчання в старших класах, особливості міжшкільної та мережевої взаємодії навчальних закладів; **вміти:** характеризувати варіативність моделей профільного вивчення географії, динамічні профільні групи, аналізувати діяльність районного, міського, обласного ресурсних центрів.

Матеріали та обладнання: методична і довідкова література.

ПИТАННЯ ТА ПРОБЛЕМИ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ:

1. Типи навчальних закладів для забезпечення профільного навчання з географії.
2. Внутрішньо- та зовнішньо- шкільні форми організації навчання в старших класах.
3. Міжшкільна та мережева взаємодія навчальних закладів.
4. Моделювання профілів навчання. Варіативність моделей профільного вивчення географії.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ:

1. Динамічні профільні групи. Районний, міський, обласний ресурсні центри. Соціально-педагогічні об'єднання.
2. Реалізація у навчанні з географії принципів послідовності і наступності.

ЗАВДАННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ:

1. Розкрити сутність діяльності різних типів навчальних закладів для забезпечення профільного навчання з географії.
2. Проаналізуйте діяльність внутрішньо- та зовнішньошкільних форм організації навчання в старших класах. Вкажіть основні напрямки діяльності міжшкільної та мережевої взаємодії навчальних закладів.
3. Як у сучасних умовах навчально-виховного процесу здійснюється моделювання профілів навчання?
4. У чому полягає варіативність моделей профільного вивчення географії? Наведіть конкретні приклади таких моделей у початковому процесі. Розкрийте сутність поняття «динамічні профільні групи». Яку роль у їх діяльності відіграють районний, міський та обласний ресурсні центри?
5. Вкажіть методичні особливості ведення соціально-педагогічних об'єднань.
6. Яким чином реалізуються принципи послідовності і наступності у навчанні з географії у старшій школі?

Перелік рекомендованих джерел:

1. Географія 6-11 кл. навчальні програми, інструктивно-методичні рекомендації щодо вивчення у закладах загальної середньої освіти навчальних предметів у 2018/2019 навчальному році / Укладач Р.В. Гладковський. – Харків: Вид-во «Ранок», 2018. – 192 с.
2. Касіяник І.П., Мендерецький В.В., Мисько В.З. Методика навчання географії. Навчальний посібник. – Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня «Ру-та»», 2020. – 234 с.
3. Коберник С.Г. та ін. Методика викладання географії в школі. – К. : Стафед, 2000. – 320 с.
4. Корнеєв В.П. Форми навчання географії в школі: Посібник для вчителя. – Кам'янець-Подільський : Абетка, 2004. – 224 с.
5. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах: /

За редакцією С.Г. Коберніка. – Навч. книга, 2005. – 319 с.

6. Топузов О.М. Економічна і соціальна географія світу : підруч. [для 10 кл. загальноосвіт. навч. закл., профільний рівень]. – К. : Пед. думка, 2010. – 302 с.

7. Паламарчук Л.Б., Гільберг Т.Г., Безуглий В.В. Географія: підручник для 10 класу (профільний рівень). – К. : Генеза, 2010 – 304 с.

8. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Науково-метод. Посібник / За редакцією О.І. Пироженко. – К.: Видавництво А.С.К., 2003. – 192 с.

Практичне заняття № 5

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ПРОФІЛЬНОГО ВИВЧЕННЯ ГЕОГРАФІЇ

Мета заняття: проаналізувати систему предметів для профільного вивчення географії у закладах освіти; охарактеризувати вимоги до географічної освіти у закладах освіти та цільові установки вивчення географії.

Матеріали та обладнання: методична і довідкова література.

ПИТАННЯ ТА ПРОБЛЕМИ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ:

1. Система предметів для профільного навчання. Опанування змісту предмету географія на різних рівнях.
2. Вивчення географії у закладах освіти за новою редакцією Держстандарту.
3. Специфіка третього ступеня загальної середньої освіти.
4. Цільові установки вивчення географії на профільному рівні.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ:

1. Вимоги до географічної освіти у закладах освіти.
2. Методичні особливості викладання географії на профільному рівні.

ЗАВДАННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ:

1. Охарактеризуйте систему предметів для профільного навчання та опанування змістом предмету географія на різних рівнях.
2. Проведіть дослідження системи вивчення географії у закладах освіти за новою редакцією Держстандарту.
3. Розкрити сутність специфіки третього ступеня загальної середньої освіти.
4. Вкажіть цільові установки вивчення географії на профільному рівні.
5. Сформулюйте основні вимоги до географічної освіти у закладах освіти.
6. Вкажіть методичні особливості викладання географії на профільному рівні.

Перелік рекомендованих джерел:

1. Касіяник І.П., Мендерецький В.В., Мисько В.З. Методика навчання

географії (теоретичний аспект). Навчальний посібник. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута», 2020. – 234 с.

2. Топузов О.М. Економічна і соціальна географія світу : підруч. [для 10 кл. загальноосвіт. навч. закл., профільний рівень] / О.М. Топузов, Т.Г. Назаренко, Л.В. Тименко. – К.: Пед. думка, 2010. – 302 с.

3. Кобернік С.Г., Коваленко Р.Р. Географія (рівень стандарту): підручник для 11 клас закладів загальної середньої освіти. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2019. – 176 с.

4. Паламарчук Л.Б., Гільберг Т.Г., Безуглий В.В. Географія: підручник для 10 класу (профільний рівень). – К.: Генеза, 2010 – 304 с.

5. Шищенко П.Г. Географія: навчальний посібник для старшокласників та абітурієнтів: відповіді на всі питання нової програми. – 5-те вид., перероб. і доп. – Київ: Знання, 2006. – 455 с.

6. Кобернік С.Г. та ін.. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах: посіб. для вчителя. – К.: Навчальна книга, 2005. – 319 с.

Практичне заняття № 6

ТИПИ НАВЧАЛЬНИХ ПРОФІЛІВ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ГЕОГРАФІЇ

Мета заняття: проаналізувати можливості для вивчення географії на профільному рівні у закладах освіти та охарактеризувати пріоритетні завдання для географічних курсів у закладах освіти.

Матеріали та обладнання: методична і довідкова література.

ПИТАННЯ ТА ПРОБЛЕМИ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ:

1. Можливості для вивчення географії на профільному рівні.
2. Диференційовано-індивідуалізований підхід до вивчення географії у старшій школі.
3. Базові, профільні загальноосвітні предмети та курси за вибором географічного спрямування.
4. Пріоритетні завдання для географічних курсів у закладах освіти.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ:

1. Реалізація принципів послідовності і наступності у вивченні географії.
2. Забезпечення високого наукового рівня та творчого підходу до вивчення географії під час моделювання профілів навчання.

ЗАВДАННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ:

1. З'ясуйте можливості для вивчення географії на профільному рівні.
2. Опишіть диференційовано-індивідуалізований підхід до вивчення географії у старшій школі.
3. Охарактеризуйте базові, профільні загальноосвітні предмети та курси за вибором географічного спрямування.
4. Сформулюйте пріоритетні завдання для географічних курсів у закладах

освіти.

5. Проведіть дослідження умов реалізації принципів послідовності і наступності у вивченні географії.

6. Вкажіть на умови забезпечення високого наукового рівня та творчого підходу до вивчення географії під час моделювання профілів навчання.

Перелік рекомендованих джерел:

1. Географія 6-11 кл. навчальні програми, інструктивно-методичні рекомендації щодо вивчення у закладах загальної середньої освіти навчальних предметів у 2018/2019 навчальному році / Укладач Р.В. Гладковський. – Харків: Вид-во «Ранок», 2018. – 192 с.

2. Касіяник І.П., Мендерецький В.В., Мисько В.З. Методика навчання географії. Навчальний посібник. – Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня «Рута»», 2020. – 234 с.

3. Коберник С.Г. та ін. Методика викладання географії в школі. – К. : Стафед, 2000. – 320 с.

4. Корнєєв В.П. Форми навчання географії в школі: Посібник для вчителя. – Кам'янець-Подільський : Абетка, 2004. – 224 с.

5. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах: / За редакцією С.Г. Коберніка. – Навч. книга, 2005. – 319 с.

6. Топузов О.М. Економічна і соціальна географія світу : підруч. [для 10 кл. загальноосвіт. навч. закл., профільний рівень]. – К. : Пед. думка, 2010. – 302 с.

7. Паламарчук Л.Б., Гільберг Т.Г., Безуглий В.В. Географія: підручник для 10 класу (профільний рівень). – К.: Генеза, 2010 – 304 с.

5. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Науково-метод. Посібник / За редакцією О.І. Пироженко. – К.: Видавництво А.С.К., 2003. – 192 с.

Практичне заняття № 7

ДИДАКТИЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ

Мета заняття: різновиди профілей навчання, де передбачено вивчення курсів географії та розглянути мінімальний навчально-методичний комплект для вивчення географії.

Матеріали та обладнання: методична і довідкова література.

ПИТАННЯ ТА ПРОБЛЕМИ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ:

1. Вивчення навчальних предметів географічного змісту у профільній школі.

2. Конкретизація змісту географічного профілю навчання у комбінації базових, профільних загальноосвітніх предметів і курсів за вибором.

3. Мінімальний навчально-методичний комплект (комплекс) для вивчення географії в старшій школі.

4. Організація поглибленого вивчення географії.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ:

1. Різновиди профілей навчання, де передбачено вивчення курсів географії.
2. Врахування краєзнавчого принципу навчання під час профілізації географічної освіти.

ЗАВДАННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ:

1. Проаналізуйте процес вивчення навчальних предметів географічного змісту у профільній школі.
2. Конкретизуйте зміст географічного профілю навчання у комбінації базових, профільних загальноосвітніх предметів і курсів за вибором
3. Відобразіть мінімальний навчально-методичний комплект (комплекс) для вивчення географії в старшій школі.
4. Розкрити сутність процесу організації поглибленого вивчення географії.
5. Опишіть різновиди профілей навчання, де передбачено вивчення курсів географії (географічний, економіко-географічний, історико-географічний, природничо-математичний та ін.).
6. Як у сучасних умовах враховують краєзнавчий принцип навчання під час профілізації географічної освіти?

Перелік рекомендованих джерел:

1. Географія 6-11 кл. навчальні програми, інструктивно-методичні рекомендації щодо вивчення у закладах загальної середньої освіти навчальних предметів у 2018/2019 навчальному році / Укладач Р.В. Гладковський. – Харків: Вид-во «Ранок», 2018. – 192 с.
2. Касіяник І.П., Мендерецький В.В., Мисько В.З. Методика навчання географії. Навчальний посібник. – Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня «Рута»», 2020. – 234 с.
3. Коберник С.Г. та ін. Методика викладання географії в школі. – К. : Стафед, 2000. – 320 с.
4. Корнеєв В.П. Форми навчання географії в школі: Посібник для вчителя. – Кам'янець-Подільський : Абетка, 2004. – 224 с.
5. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах: / За редакцією С.Г. Коберніка. – Навч. книга, 2005. – 319 с.
6. Топузов О.М. Економічна і соціальна географія світу : підруч. [для 10 кл. загальноосвіт. навч. закл., профільний рівень]. – К. : Пед. думка, 2010. – 302 с.
7. Паламарчук Л.Б., Гільберг Т.Г., Безуглий В.В. Географія: підручник для 10 класу (профільний рівень). – К. : Генеза, 2010 – 304 с.
8. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Науково-метод. Посібник / За редакцією О.І. Пироженко. – К.: Видавництво А.С.К., 2003. – 192 с.

Практичне заняття № 8

ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ПРОГРАМНИМИ ВИМОГАМИ ДО ЗМІСТУ ГЕОГРАФІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Мета заняття: проаналізувати особливості побудови навчальних планів та навчальних програм з географії та охарактеризувати науково-методичні засади відбору та реалізації змісту географічної освіти у закладах освіти.

Матеріали та обладнання: методична і довідкова література.

ПИТАННЯ ТА ПРОБЛЕМИ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ:

1. Вдосконалення змісту і методики географічної освіти. Головні орієнтири реформування географічної освіти.
2. Науково-методичні засади відбору та реалізації змісту географічної освіти.
3. Особливості побудови навчальних планів та навчальних програм.
4. Особливості навчальної програма з географії для класів історичного, філософського та економічного профілів.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ:

1. Оцінювання результатів навчальних досягнень здобувачів знань з курсу «Географія». Роль географічної освіти в соціалізації особистості.
2. Курс географії професійних профілів як компонент підготовки працюючих в різних сферах трудової діяльності.

ЗАВДАННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ:

1. Охарактеризуйте процес вдосконалення змісту і методики географічної освіти та головні орієнтири реформування географічної освіти..
2. З'ясуйте науково-методичні засади відбору та реалізації змісту географічної освіти.
3. Опишіть особливості побудови навчальних планів та навчальних програм з географії.
4. Сформулюйте пріоритетні завдання для географічних курсів у закладах освіти.
5. Проведіть дослідження процедури оцінювання результатів навчальних досягнень здобувачів знань з курсу «Географія» та встановіть роль географічної освіти в соціалізації особистості.
6. Дослідіть особливості курсу географії професійних профілів як компонент підготовки працюючих в різних сферах трудової діяльності.

Перелік рекомендованих джерел:

1. Географія 6-11 кл. навчальні програми, інструктивно-методичні рекомендації щодо вивчення у закладах загальної середньої освіти навчальних предметів у 2018/2019 навчальному році / Укладач Р.В. Гладковський. – Харків: Вид-во «Ранок», 2018. – 192 с.

2. Касіяник І.П., Мендерецький В.В., Мисько В.З. Методика навчання географії. Навчальний посібник. – Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня «Рута»», 2020. – 234 с.

3. Коберник С.Г. та ін. Методика викладання географії в школі. – К. : Стафед, 2000. – 320 с.

4. Корнєєв В.П. Форми навчання географії в школі: Посібник для вчителя. – Кам'янець-Подільський : Абетка, 2004. – 224 с.

5. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах: / За редакцією С.Г. Коберніка. – Навч. книга, 2005. – 319 с.

6. Топузов О.М. Економічна і соціальна географія світу : підруч. [для 10 кл. загальноосвіт. навч. закл., профільний рівень]. – К. : Пед. думка, 2010. – 302 с.

7. Паламарчук Л.Б., Гільберг Т.Г., Безуглий В.В. Географія: підручник для 10 класу (профільний рівень). – К. : Генеза, 2010 – 304 с.

Практичне заняття № 9

РЕАЛІЗАЦІЯ ЗМІСТУ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ У ПІДРУЧНИКАХ ДЛЯ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Мета заняття: проаналізувати принципи добору змісту географічної навчальної інформації в підручниках та охарактеризувати структуру та зміст підручників з географії.

Матеріали та обладнання: методична і довідкова література.

ПИТАННЯ ТА ПРОБЛЕМИ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ:

1. Основні принципи добору змісту географічної навчальної інформації в сучасних підручниках.
2. Структура, міст та функції сучасного підручника з географії.
3. Основні принципи добору змісту питань, завдань і задач у підручниках.
4. Ефективність використання підручника з географії у системі профільної освіти.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ:

1. Дидактичні вимоги до підручника. Дидактичний принцип толерантного виховання і розвитку здобувачів знань. Принцип науковості і доступності.
2. Світоглядна спрямованість підручників.

ЗАВДАННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ:

1. Охарактеризуйте основні принципи добору змісту географічної навчальної інформації в сучасних підручниках.
2. З'ясуйте структуру, зміст та функції сучасного підручника з географії.
3. Сформулюйте основні принципи добору змісту питань, завдань і задач у підручниках.

4. Проведіть дослідження ефективності використання підручника з географії у системі профільної освіти.

5. Окресліть дидактичні вимоги до підручника та перевірте дотримання дидактичного принципу толерантного виховання і розвитку здобувачів знань та принципу науковості і доступності в сучасних підручниках.

6. Дослідіть, чи розвивається науковий світогляд за допомогою сучасних підручників географії.

Перелік рекомендованих джерел:

1. Географія 6-11 кл. навчальні програми, інструктивно-методичні рекомендації щодо вивчення у закладах загальної середньої освіти навчальних предметів у 2018/2019 навчальному році / Укладач Р.В. Гладковський. – Харків: Вид-во «Ранок», 2018. – 192 с.

2. Касіяник І.П., Мендерецький В.В., Мисько В.З. Методика навчання географії. Навчальний посібник. – Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня «Рута»», 2020. – 234 с.

3. Коберник С.Г. та ін. Методика викладання географії в школі. – К. : Стафед, 2000. – 320 с.

4. Корнєєв В.П. Форми навчання географії в школі: Посібник для вчителя. – Кам'янець-Подільський : Абетка, 2004. – 224 с.

5. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах: / За редакцією С.Г. Коберніка. – Навч. книга, 2005. – 319 с.

6. Топузов О.М. Економічна і соціальна географія світу : підруч. [для 10 кл. загальноосвіт. навч. закл., профільний рівень]. – К. : Пед. думка, 2010. – 302 с.

7. Паламарчук Л.Б., Гільберг Т.Г., Безуглий В.В. Географія: підручник для 10 класу (профільний рівень). – К. : Генеза, 2010 – 304 с.

Практичне заняття № 10

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З ГЕОГРАФІЇ

Мета заняття: знати: програмні вимоги до вивчення географії у закладах освіти, різні методи навчання в ході проведення уроків в профільній школі; вміти: характеризувати типи уроків, традиційні та сучасні форми проведення уроків з географії, аналізувати творчу, проблемно-пошукову та дослідницьку діяльність учнів під час навчання на заняттях з географії.

Матеріали та обладнання: методична і довідкова література.

ПИТАННЯ ТА ПРОБЛЕМИ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ:

1. Програмні вимоги до вивчення географії у закладах освіти.
2. Заняття з географії як творчий доробок учителя та твір педагогічного мистецтва.

3. Заняття з географії під час вивчення курсу «Країнознавство».
4. Різні методи навчання в ході проведення занять з географії у закладах освіти.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ:

1. Типи занять з географії. Традиційні та сучасні форми проведення уроків з географії.
2. Творча, проблемно-пошукова та дослідницька діяльність здобувачів знань під час навчання на заняттях з географії.

ЗАВДАННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ:

1. Розкрити сутність програмних вимог до вивчення географії у закладах освіти.
2. Охарактеризуйте урок географії як творчий доробок учителя та твір педагогічного мистецтва.
3. Використовуючи довідкову і методичну літературу, проаналізувати різні методи навчання в ході проведення занять з курсу «Країнознавство» в закладах освіти.
4. Охарактеризуйте використання різних методів навчання в ході проведення занять з географії.
5. Проаналізувати використання різних типів уроків у закладах освіти. Наведіть конкретні приклади. Вкажіть методичні особливості використання традиційних та сучасних форм проведення занять з географії.
6. Яким чином відбувається творча, проблемно-пошукова та дослідницька діяльність учнів під час навчання на заняттях з географії?

Перелік рекомендованих джерел:

1. Географія 6-11 кл. навчальні програми, інструктивно-методичні рекомендації щодо вивчення у закладах загальної середньої освіти навчальних предметів у 2018/2019 навчальному році / Укладач Р.В. Гладковський. – Харків: Вид-во «Ранок», 2018. – 192 с.
2. Касіяник І.П., Мендерецький В.В., Мисько В.З. Методика навчання географії. Навчальний посібник. – Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня «Рута»», 2020. – 234 с.
3. Коберник С.Г. та ін. Методика викладання географії в школі. – К. : Стафед, 2000. – 320 с.
4. Корнеєв В.П. Форми навчання географії в школі: Посібник для вчителя. – Кам'янець-Подільський : Абетка, 2004. – 224 с.
5. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах: / За редакцією С.Г. Коберніка. – Навч. книга, 2005. – 319 с.
6. Топузов О.М. Економічна і соціальна географія світу : підруч. [для 10 кл. загальноосвіт. навч. закл., профільний рівень]. – К. : Пед. думка, 2010. – 302 с.
7. Паламарчук Л.Б., Гільберг Т.Г., Безуглий В.В. Географія: підручник для 10 класу (профільний рівень). – К. : Генеза, 2010 – 304 с.

Практичне заняття № 11

МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ І ПРОВЕДЕННЯ ЛЕКЦІЙНИХ ПРАКТИЧНИХ ТА ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Мета заняття: проаналізувати особливості підготовки і проведення лекцій, практичних, лабораторних занять та охарактеризувати методи та методики проведення цих занять.

Матеріали та обладнання: методична і довідкова література.

ПИТАННЯ ТА ПРОБЛЕМИ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ:

1. Характеристика лекції як форми навчання та основні дидактичні вимоги до її проведення.
2. Види лекцій у залежності від дидактичної мети та від способу викладу навчального матеріалу.
3. Підготовка до проведення лекції. Методи та методики проведення лекцій. Технологічні особливості успішної лекції.
4. Характеристика лабораторних та практичних занять як форм навчання.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ:

1. Етапи підготовки і проведення лабораторних та практичних робіт.
2. Різновиди лабораторних та практичних робіт.

ЗАВДАННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ:

1. Охарактеризуйте лекцію з географії як форму навчання та основні дидактичні вимоги до її проведення.
2. Використовуючи довідкову і методичну літературу, проаналізувати різні види лекцій у залежності від дидактичної мети та від способу викладу навчального матеріалу.
3. Яким чином відбувається підготовка до проведення лекції, як обирають методи та методики проведення лекцій? Опишіть технологічні особливості успішної лекції.
4. Охарактеризуйте лабораторні та практичні заняття як форми навчання.
5. Розкрити сутність етапів підготовки і проведення лабораторних та практичних робіт.
6. Опишіть різновиди лабораторних та практичних робіт.

Перелік рекомендованих джерел:

1. Болюбаш Я.Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти: Навч. посібник для системи вищої освіти. – К. : ВВП «Компас», 1997. – С. 15 – 17, 48 – 50.
2. Вища освіта України і Болонський процес : навч. посіб. / за ред. В.Г. Кременя. – Т. : Богдан. – 2004. – 384 с.
3. Вища педагогічна освіта і наука України : історія, сьогодення та перспективи розвитку. Хмельницька область / О.М. Завальнюк (гол. ред.) та ін. – К. :

Знання України, 2010. – 447 с.

4. Касіяник І.П., Мендерецький В.В., Мисько В.З. Методика навчання географії. Навчальний посібник. – Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня «Рута»», 2020. – 234 с.

5. Коберник С.Г. та ін. Методика викладання географії в школі. – К. : Стафед, 2000. – 320 с.

6. Корнєєв В.П. Форми навчання географії в школі: Посібник для вчителя. – Кам'янець-Подільський : Абетка, 2004. – 224 с.

7. Педагогіка вищої школи / За ред. В.Г. Кременя, В.П. Андрущенко, В.Л. Лугового. – К. : Педагогічна думка, 2009. – 256 с.

Практичне заняття № 12

ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ ДО ВИКЛАДАННЯ ГЕОГРАФІЧНИХ ДИСЦИПЛІН В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Мета заняття: проаналізувати специфіку вчительської діяльності та роль учителя у профільному вивченні географії та охарактеризувати сучасні вимоги до вчителя старшої школи.

Матеріали та обладнання: методична і довідкова література.

ПИТАННЯ ТА ПРОБЛЕМИ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ:

1. Специфіка вчительської діяльності та роль учителя у профільному вивченні географії.
2. Сучасні вимоги до вчителя старшої школи.
3. Готовність вчителя до якісних змін професійної діяльності.
4. Професійної компетентності вчителя профільних географічних класів.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ:

1. Реформування системи підвищення кваліфікації вчителів.
2. Загальноєвропейські принципи освіти в старшій школі.

ЗАВДАННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ:

1. Проаналізуйте специфіку вчительської діяльності та роль учителя у профільному вивченні географії.
2. Охарактеризуйте сучасні вимоги до вчителя старшої школи.
3. Оцініть готовність вчителя до якісних змін професійної діяльності
4. Охарактеризуйте професійну компетентність вчителя профільних географічних класів.
5. Використовуючи довідкову і методичну літературу, проаналізуйте процес реформування системи підвищення кваліфікації вчителів.
6. Розкрити сутність загальноєвропейських принципів освіти в старшій школі.

Перелік рекомендованих джерел:

1. Болюбаш Я.Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти: Навч. посібник для системи вищої освіти. – К. : ВВП «Компас», 1997. – С. 15–50.
2. Вища освіта України і Болонський процес : навч. посіб. / за ред. В.Г. Кременя. – Т. : Богдан. – 2004. – 384 с.
3. Вища педагогічна освіта і наука України : історія, сьогодення та перспективи розвитку. Хмельницька область / О.М. Завальнюк (гол. ред.) та ін. – К. : Знання України, 2010. – 447 с.
4. Касіяник І.П., Мендерецький В.В., Мисько В.З. Методика навчання географії. Навчальний посібник. – Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня «Рута»», 2020. – 234 с.
5. Коберник С.Г. та ін. Методика викладання географії в школі. – К. : Стафед, 2000. – 320 с.
6. Корнеєв В.П. Форми навчання географії в школі: Посібник для вчителя. – Кам'янець-Подільський : Абетка, 2004. – 224 с.
7. Педагогіка вищої школи / За ред. В.Г. Кременя, В.П. Андрущенко, В.Л. Лугового. – К. : Педагогічна думка, 2009. – 256 с.

Практичне заняття № 13**ІННОВАЦІЙНІ, ІНТЕРАКТИВНІ ТА КОМП'ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ
НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ**

Мета заняття: проаналізувати напрямки запровадження інновації в освітній процес та охарактеризувати сучасні вимоги до комплексного застосування інтерактивних й аудіовізуальних засобів навчання на заняттях з географії.

Матеріали та обладнання: методична і довідкова література.

ПИТАННЯ ТА ПРОБЛЕМИ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ:

1. Інноваційні підхід в освіті.
2. Напрямки запровадження інновації в освітній процес.
3. Запровадження інтерактивного навчання у закладах освіти України.
4. Використання комп'ютерних та ІКТ технологій в освітній діяльності.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ:

1. Дистанційне навчання.
2. Комплексне застосування інтерактивних й аудіовізуальних засобів навчання на заняттях з географії.

ЗАВДАННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ:

1. Яким чином здійснюється інноваційний підхід в освіті?
2. Проаналізуйте основні напрямки, за якими рекомендується впроваджувати інновації в освітній процес.

3. Використовуючи підручники та навчальні посібники, охарактеризуйте особливості запровадження інтерактивного навчання у ЗВО України.

4. Проаналізувати особливості використання комп'ютерних та ІКТ технологій в освітній діяльності.

5. Вкажіть методичні особливості застосування дистанційного навчання.

6. Охарактеризуйте комплексне застосування інтерактивних й аудіовізуальних засобів навчання на заняттях з географічних дисциплін.

Перелік рекомендованих джерел:

1. Болюбаш Я.Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти: Навч. посібник для системи вищої освіти. – К. : ВВП «Компас», 1997. – С. 15 – 17, 48 – 50.

2. Вища освіта України і Болонський процес : навч. посіб. / за ред. В.Г. Кременя. – Т. : Богдан. – 2004. – 384 с.

3. Вища педагогічна освіта і наука України : історія, сьогодення та перспективи розвитку. Хмельницька область / О.М. Завальнюк (гол. ред.) та ін. – К. : Знання України, 2010. – 447 с.

4. Касіяник І.П., Мендерецький В.В., Мисько В.З. Методика навчання географії. Навчальний посібник. – Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня «Рута»», 2020. – 234 с.

5. Коберник С.Г. та ін. Методика викладання географії в школі. – К. : Стафед, 2000. – 320 с.

6. Корнеєв В.П. Форми навчання географії в школі: Посібник для вчителя. – Кам'янець-Подільський : Абетка, 2004. – 224 с.

7. Педагогіка вищої школи / За ред. В.Г. Кременя, В.П. Андрущенко, В.Л. Лугового. – К. : Педагогічна думка, 2009. – 256 с.

Практичне заняття № 14

ДОСЛІДЖЕННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ СУЧАСНОГО КАБІNETУ ГЕОГРАФІЇ

Мета заняття: проаналізувати призначення та функції географічного кабінету на заняттях географії та охарактеризувати значення кабінету географії для реалізація можливостей інноваційного процесу в освітній галузі.

Матеріали та обладнання: методична і довідкова література.

ПИТАННЯ ТА ПРОБЛЕМИ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ:

1. Значення кабінету географії для реалізація можливостей інноваційного процесу в освітній галузі. Історія створення кабінетів географії.

2. Законодавча база функціонуванню предметних кабінетів. Обладнання та оснащення кабінету географії. Робоче місце вчителя.

3. Призначення та функції географічного кабінету на заняттях географії.

4. Роль навчально-методичного забезпечення географічного кабінету у ви-

вченні курсу географії в школі.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ:

1. Організація заняття гуртків природничого напрямку та пунктів підготовки до ЗНО у кабінеті географії.
2. Реалізація діяльнісного підходу у використанні навчального кабінету. Загальний імідж сучасного кабінету.

ЗАВДАННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ:

1. Опишіть значення кабінету географії для реалізація можливостей інноваційного процесу в освітній галузі.
2. Проаналізуйте законодавчу базу функціонування предметних кабінетів, обладнання та оснащення кабінету географії як робочого місця вчителя.
3. Використовуючи підручники та навчальні посібники, охарактеризуйте призначення та функції географічного кабінету на заняттях географії.
4. Вкажіть значення навчально-методичного забезпечення географічного кабінету у вивченні курсу географії в школі.
5. Яким чином здійснюється організація заняття гуртків природничого напрямку та пунктів підготовки до ЗНО у кабінеті географії?
6. Проаналізувати особливості реалізації діяльнісного підходу у використанні навчального кабінету, опишіть значення загального іміджу сучасного кабінету.

Перелік рекомендованих джерел:

1. Виговська Т.О. Критерії оцінювання навчально-матеріальної бази кабінету географії / Т.О. Виговська // Географія. – 2008. – № 15/16. – С. 38 – 39.
2. Географічний кабінет: учора, сьогодні і завжди [Текст] / В. Шипівдич // Все для вчителя. Географія. – 2006. – Трав. (№ 9-10). – С. 25-28.
3. Вища педагогічна освіта і наука України : історія, сьогодення та перспективи розвитку. Хмельницька область / О.М. Завальнюк (гол. ред.) та ін. – К. : Знання України, 2010. – 447 с.
4. Касіяник І.П., Мендерецький В.В., Мисько В.З. Методика навчання географії. Навчальний посібник. – Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня «Рута»», 2020. – 234 с.
5. Коберник С.Г. та ін. Методика викладання географії в школі. – К. : Стафед, 2000. – 320 с.
6. Корнеєв В.П. Форми навчання географії в школі: Посібник для вчителя. – Кам'янець-Подільський : Абетка, 2004. – 224 с.

Практичне заняття № 15

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ЗНАНЬ

Мета заняття: проаналізувати психолого-педагогічні особливості органі-

зації самостійної роботи та охарактеризувати сучасні вимоги до організації і методики самостійної роботи здобувачів знань.

Матеріали та обладнання: методична і довідкова література.

ПИТАННЯ ТА ПРОБЛЕМИ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ:

1. Психолого-педагогічні особливості організації самостійної роботи та етапи самостійної роботи з виконання навчального завдання.
2. Вимоги до організації і методики самостійної роботи здобувачів знань.
3. Організація індивідуальних занять із студентами.
4. Методичні особливості проведення індивідуальних занять зі здобувачами знань.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ:

1. Характеристика консультацій як форми роботи зі здобувачами знань.
2. Види консультацій та методичні особливості їх проведення.

ЗАВДАННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ:

1. Проаналізуйте психолого-педагогічні особливості організації самостійної роботи та етапи самостійної роботи з виконання навчального завдання.
2. Охарактеризуйте вимоги до організації і методики самостійної роботи здобувачів знань.
3. Яким чином здійснюється організація індивідуальних занять із студентами?
4. Вкажіть методичні особливості проведення індивідуальних занять зі здобувачами знань
5. Використовуючи підручники та навчальні посібники, охарактеризуйте особливості проведення консультацій як форми роботи зі здобувачами знань.
6. Проаналізувати види консультацій та методичні особливості їх проведення.

Перелік рекомендованих джерел:

1. Болюбаш Я.Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти: Навч. посібник для системи вищої освіти. – К. : ВВП «Компас», 1997. – С. 15 – 17, 48 – 50.
2. Тимчасове положення про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців // Інформаційний вісник вищої освіти. – К. – 2004. – №13. – С. 12 – 15.
3. Вища педагогічна освіта і наука України : історія, сьогодення та перспективи розвитку. Хмельницька область / О.М. Завальнюк (гол. ред.) та ін. – К. : Знання України, 2010. – 447 с.
4. Касіяник І.П., Мендерецький В.В., Мисько В.З. Методика навчання географії. Навчальний посібник. – Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня «Ру-та»», 2020. – 234 с.
5. Коберник С.Г. та ін. Методика викладання географії в школі. – К. : Стафед, 2000. – 320 с.

6. Корнєєв В.П. Форми навчання географії в школі: Посібник для вчителя. – Кам'янець-Подільський : Абетка, 2004. – 224 с.

7. Педагогіка вищої школи / За ред. В.Г. Кременя, В.П. Андрущенко, В.Л. Лугового. – К. : Педагогічна думка, 2009. – 256 с.

Практичне заняття № 16

ВИХОВАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З ГЕОГРАФІЇ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Мета заняття: проаналізувати специфіку виховної роботи у закладах освіти для формування наукового світогляду та охарактеризувати основні форми виховання в процесі навчання географічних дисциплін.

Матеріали та обладнання: методична і довідкова література.

ПИТАННЯ ТА ПРОБЛЕМИ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ:

1. Специфіка виховної роботи у закладах освіти для формування наукового світогляду та напрямки громадянсько-патріотичного, правового та морального виховання.
2. Трудове, фізичне та художньо-естетичне виховання.
3. Екологічне, економічне та професійно-педагогічне виховання.
4. Основні форми виховання в процесі навчання географічних дисциплін і дисциплін природничого циклу.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ:

1. Види позааудиторного виховання з географії.
2. Основні напрями виховної роботи в процесі польових практик.

ЗАВДАННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ:

1. Проаналізуйте специфіку виховної роботи у закладах освіти для формування наукового світогляду та напрямки громадянсько-патріотичного, правового та морального виховання.
2. Охарактеризуйте сучасні вимоги до трудового, фізичного та художньо-естетичного виховання.
3. Оцініть ефективність екологічного, економічного та професійно-педагогічного виховання.
4. Охарактеризуйте основні форми виховання в процесі навчання географічних дисциплін і дисциплін природничого циклу.
5. Використовуючи довідкову і методичну літературу, проаналізувати види позааудиторного виховання з географії.
6. Розкрити сутність основних напрямків виховної роботи в процесі польових практик.

Перелік рекомендованих джерел:

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія.: Підру-

чник. – К.: Либідь, 1998. – 560 с.

2. Винославська О.В. Психологія: Навч. посіб. для студ. ВНЗ. – К.: ІНКІОС, 2005. – 352 с.

3. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для студентів магістратури. – Київ: Центр навчальної літератури, 2003. – 316 с.

4. Карпенчук С.Г. Теорія і методика виховання: Навч. посібник. – К.: Вища школа, 1997. – 304 с.

5. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник. – 2005. – 485 с.

6. Сухомлинский В.А. Избранные произведения: В 5 т. – Т. 4. – Киев, 1980. – 597 с.

7. Ушинський К.Д. Твори: В 6 т. – К.: Рад. школа, 1952. – Т. 1. – С. 134

8. Студентське самоврядування як невід'ємна складова демократизації вищої школи. – К.: Знання, 2005. – 55 с.

Практичне заняття № 17

ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В СИСТЕМІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Мета заняття: проаналізувати напрямки розвитку системи професійної освіти в Україні та охарактеризувати сучасні перспективи для формування в Україні системи фахової передвищої географічної освіти.

Матеріали та обладнання: методична і довідкова література.

ПИТАННЯ ТА ПРОБЛЕМИ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ:

1. Розвиток системи професійної освіти в Україні.
2. Дослідження різноманітних аспектів підготовки фахівців у закладах освіти.
3. Принципи організації освітнього процесу в закладах фахової передвищої освіти.
4. Сучасне освітнє середовище навчального закладу.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ:

1. Практична спрямованість організації освітнього процесу у закладах фахової передвищої освіти.
2. Можливості й перспективи для формування в Україні системи фахової передвищої географічної освіти. Впровадження заходів та цілей МОН щодо розвитку сфери професійної освіти.

ЗАВДАННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ:

1. Яким чином здійснюється розвиток системи професійної освіти в Україні?
2. Проаналізуйте основні напрямки дослідження різноманітних аспектів

підготовки фахівців у закладах освіти.

3. Використовуючи підручники та навчальні посібники, охарактеризуйте принципи організації освітнього процесу в закладах фахової передвищої освіти.

4. Проаналізувати сучасне освітнє середовище навчального закладу.

5. Охарактеризуйте практичну спрямованість організації освітнього процесу у закладах фахової передвищої освіти.

6. Вкажіть можливості й перспективи для формування в Україні системи фахової передвищої географічної освіти та впровадження заходів та цілей МОН щодо розвитку сфери професійної освіти.

Перелік рекомендованих джерел:

1. Бульвінська О. Сучасні тенденції безперервного професійного розвитку науково-педагогічних працівників закладів освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://orcid.org/0000-0002-6764-4340>

2. Закон України про фахову передвищу освіту (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 30, ст. 119) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2745-19>

3. Кнодель Л.В. Педагогіка вищої школи : посібник. – Київ : Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2008.

4. Концепція підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти (схвалена рішенням колегії Міністерства освіти і науки України від 26.01.2018, протокол № 1/3–4) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/kolegiya-ministerstva/02/kontseptsiidualnoi-osviti.doc>

5. Шаров О.І. Закон України “Про фахову передвищу освіту” – нові можливості та перспективи // Фахова передвища освіта. – № 1 [48]. – С. 4–7.

Практичне заняття № 18

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ВИКЛАДАННЯ ГЕОГРАФІЇ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Мета заняття: проаналізувати сучасні завдання вивчення географії в закладах освіти та охарактеризувати результати Національного звіту за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018.

Матеріали та обладнання: методична і довідкова література.

ПИТАННЯ ТА ПРОБЛЕМИ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ:

1. Сучасні завдання вивчення географії в закладах освіти.

2. Засоби інтеграції географії та медіаосвіти.

3. Врахування в освітній практиці результатів Національного звіту за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018.

4. Особливості оцінювання результатів навчально-пізнавальної діяльності здобувачів знань з географії у закладах освіти.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ:

1. Робота з комп'ютерними симуляціями та імітаційними параметризованими моделями.
2. Методичні особливості викладання географії у закладах освіти.

ЗАВДАННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ:

1. Проаналізуйте сучасні завдання вивчення географії в закладах освіти.
2. Охарактеризуйте засоби інтеграції географії та медіаосвіти.
3. Яким чином враховуються в освітній практиці результати Національного звіту міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018?
4. Використовуючи підручники та навчальні посібники, охарактеризуйте особливості запровадження інтерактивного навчання у ЗВО України.
5. Проаналізувати особливості оцінювання результатів навчально-пізнавальної діяльності здобувачів знань з географії у закладах освіти.
6. Вкажіть суть методичних особливостей викладання географії у закладах освіти.

Перелік рекомендованих джерел:

1. Географіка. Географічний портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://geografica.net.ua/publ/galuzi_geografiji/metodika_vikladannja_geografiji/35
2. Інтернет на користь: онлайн-ресурси для вивчення географії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://naurok.com.ua/post/internet-na-korist-onlayn-resursi-dlyavivchennya-geografi>
3. Перелік навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, рекомендованих Міністерством освіти і науки України для використання в основній і старшій школі у закладах загальної середньої освіти з навчанням українською мовою у 2019/20 навчальному році [Електронний ресурс] / Міністерство освіти і науки, 2017. – <https://imzo.gov.ua/pidruchniki/pereliki/>
4. PISA: природничо-наукова грамотність / уклад. Т.С. Вакуленко, С.В. Ломакович, В.М. Терещенко, С.А. Новікова; перекл. К.Є. Шумова. – Київ, 2018. – 119 с.
5. Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018 / кол. авт. : М. Мазорчук (осн. автор), Т. Вакуленко, В. Терещенко, Г. Бичко, К. Шумова, С. Раков, В. Горох та ін. ; Український центр оцінювання якості освіти. – Київ : УЦОЯО, 2019. – 439 с.
6. Уроки PISA-2018: Природничо-наукова грамотність і як її розвивати / авт. О. Козленко, Інституту педагогіки НАПН України ж-л «Біологія і хімія в рідній школі». – 2020.

Практичне заняття № 19

МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ «ГЕОГРАФІЯ: РЕГІОНИ ТА КРАЇНИ» (10 КЛАС)

Мета заняття: ознайомитись із основними завданнями і структурою навчального курсу «Географія: регіони та країни», навчитись складати тематичні плани і плани-конспекти уроків, формувати вміння здійснювати творчий підхід до моделювання уроку; ознайомитись із тематикою практичних робіт, передбачених програмою курсу, розвивати вміння застосовувати під час формування географічних знань методику формування уявлень, понять; розвивати розумові якості особистості.

Матеріали та обладнання: навчальна програма з географії з курсу «Географія: регіони та країни», шкільні підручники «Географія: регіони та країни» (10 клас), географічні атласи, робочі зошити, методична і довідкова література.

ПИТАННЯ ТА ПРОБЛЕМИ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ:

1. Мета і завдання навчального курсу «Географія: регіони та країни».
2. Структура і зміст курсу географії у 10 класі.
3. Методичні особливості формування нових знань, умінь і навичок при вивченні навчального курсу «Географія: регіони та країни».
4. Шкільні підручники 10 класу «Географія: регіони та країни».
5. Тематика практичних робіт і досліджень у навчальному курсі «Географія: регіони та країни».

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ:

1. Модель уроку з навчального курсу «Географія: регіони та країни».
2. Поширений план-конспект уроку з курсу «Географія: регіони та країни».

ЗАВДАННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ:

1. Дослідити мету і завдання навчального курсу «Географія: регіони та країни».
2. Ознайомитись і вивчити структуру програми навчального курсу «Географія: регіони та країни» (розділи, теми, кількість годин).
3. Ознайомитись та проаналізувати шкільні підручники 10 класу «Географія: регіони та країни».
4. Вивчити тематику практичних робіт і досліджень у навчальному курсі «Географія: регіони та країни».
5. Розробити та змоделювати фрагмент уроку з навчального курсу «Географія: регіони та країни», дотримуючись при цьому поетапності формування географічних понять.
6. Розробити поширений план-конспект комбінованого уроку з курсу «Географія: регіони та країни» (Розділ II. «Первинний сектор господарства» або Розділ IV «Третинний сектор господарства», тема уроку за вибором студента).

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ:

Завдання №2. Типовий план характеристики шкільного підручника:

- навчальний текст,
- описи,
- примітки,
- позатекстові компоненти,
- апарат орієнтування,
- ілюстративний матеріал,
- система питань і завдань,
- словник термінів,
- карти,
- схеми,
- діаграми,
- профілі,
- статистичні таблиці і т.д.

Завдання №4. Етапи формування географічних понять:

- Мотиваційна і змістова підготовка до формування поняття.
- Організація чуттєвого сприймання предметів і явищ природи.
- Організація розумової діяльності, спрямованої на виділення істотних ознак поняття.
 - Узагальнення і словесне визначення суті поняття, позначення його відповідним терміном.
 - Введення сформованого поняття в систему географічних знань.

Перелік рекомендованих джерел:

1. Касіяник І.П., Мендерецький В.В., Мисько В.З. Методика навчання географії (теоретичний аспект). Навчальний посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. – Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня «Рута»», 2020. – 234 с.
2. Коберник С.Г. та ін. Методика викладання географії в школі. – К.: – Стафед – 2, 2000. – 320 с.
3. Корнєєв В.П. Форми навчання географії в школі: Посібник для вчителя. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2004. – 224 с.
4. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах: [Навчально-методичний посібник] / Коберник С.Г., Коваленко Р.Р., Скуратович О.Я.; За редакцією С.Г. Коберніка. – Навч. книга, 2005. – 319 с.
5. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Науково-метод. Посібник / За редакцією О.І. Пироженко. – К.: Видавництво А.С.К., 2003. – 192 с.

Практичне заняття № 20

МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ «ГЕОГРАФІЧНИЙ ПРОСТІР ЗЕМЛІ» (11 КЛАС)

Мета заняття: ознайомитись із основними завданнями і структурою навчального курсу «Географічний простір Землі», навчитись складати тематичні плани і плани-конспекти уроків, формувати вміння здійснювати творчий підхід до моделювання уроку; ознайомитись із тематикою практичних робіт, передбачених програмою курсу, розвивати вміння застосовувати під час формування географічних знань методику формування уявлень, понять; розвивати розумові якості особистості.

Матеріали та обладнання: навчальна програма з географії з курсу «Географічний простір Землі», шкільні підручники «Географічний простір Землі» (11 клас), географічні атласи, робочі зошити, методична і довідкова література.

ПИТАННЯ ТА ПРОБЛЕМИ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ:

1. Мета і завдання навчального курсу «Географічний простір Землі».
2. Структура і зміст курсу географії у 11 класі.
3. Методичні особливості формування нових знань, умінь і навичок при вивченні навчального курсу «Географічний простір Землі».
4. Шкільні підручники 11 класу «Географічний простір Землі».
5. Тематика практичних робіт і досліджень у навчальному курсі «Географічний простір Землі».

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ:

1. Модель уроку з навчального курсу «Географічний простір Землі».
2. План-конспект комбінованого уроку з курсу «Географічний простір Землі».

ЗАВДАННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ:

1. Дослідити мету і завдання навчального курсу «Географічний простір Землі».
2. Ознайомитись і вивчити структуру програми навчального курсу «Географічний простір Землі» (розділи, теми, кількість годин).
3. Ознайомитись та проаналізувати шкільні підручники 11 класу «Географічний простір Землі».
4. Вивчити тематику практичних робіт і досліджень у навчальному курсі «Географічний простір Землі».
5. Розробити та змоделювати фрагмент уроку з навчального курсу «Географічний простір Землі», дотримуючись при цьому поетапності формування географічних понять.
6. Розробити поширений план-конспект комбінованого уроку з курсу «Географічний простір Землі» (тема уроку за вибором студента).

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ:

Завдання №2. Типовий план характеристики шкільного підручника:

- учбовий текст,
- описи,
- примітки,
- позатекстові компоненти,
- апарат орієнтування,
- ілюстративний матеріал,
- система питань і завдань,
- словник термінів,
- карти,
- схеми,
- діаграми,
- профілі,
- статистичні таблиці і т.д.

Завдання №4. Етапи формування географічних понять:

- Мотиваційна і змістова підготовка до формування поняття.
- Організація чуттєвого сприймання предметів і явищ природи.
- Організація розумової діяльності, спрямованої на виділення істотних ознак поняття.
 - Узагальнення і словесне визначення суті поняття, позначення його відповідним терміном.
 - Введення сформованого поняття в систему географічних знань.

Перелік рекомендованих джерел:

1. Касіяник І.П., Мендерецький В.В., Мисько В.З. Методика навчання географії (теоретичний аспект). Навчальний посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. – Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня «Рута»», 2020. – 234 с.
2. Коберник С.Г. та ін. Методика викладання географії в школі. – К.: – Стафед – 2, 2000. – 320 с.
3. Корнєєв В.П. Форми навчання географії в школі: Посібник для вчителя. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2004. – 224 с.
4. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах: [Навчально-методичний посібник] / Коберник С.Г., Коваленко Р.Р., Скуратович О.Я.; За редакцією С.Г. Коберніка. – Навч. книга, 2005. – 319 с.
5. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Науково-метод. Посібник / За редакцією О.І. Пироженко. – К.: Видавництво А.С.К., 2003. – 192 с.

Мендерецький В. В., Лісовський А. С., Придеткевич С. С., Матуз О. В.
МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до виконання практичних занять та самостійної роботи з дисципліни
«Методика навчання географії в закладах освіти»

Навчальне видання

Здано в набір 19.12.2022 Підписано до друку 23.12.2022. Формат 60×84/16
Папір офсетний, друк трафаретний. Гарнітура Time New Roman.
Ум.-друк. арк. 2,55. Авт. арк. 1,98.
Наклад 50 примірників. Замовлення 5173

Макет та друк – Товариство з обмеженою відповідальністю «'Апостроф»,
вул. Панівецька, 1ф, м. Кам'янець-Подільський, Україна, 32313